

Mýty a kliše

Ing. OLDŘICH OBERMAIER,
Český komitét mezinárodní mlékařské federace

Mýtus: vymyšlené nebo vybájené tvrzení bez jakéhokoli podkladu
Klišé: zautomatizovaný slovní obrat

Hovoříme-li o mýtech a klišé v našem oboru činnosti, mlékárenství, máme na mysli obvykle mýty o tom, jestli je mléko zdravé.

Zpráva, že pes pokousal svého pána, nikoho nezajímá. Ale že pán pokousal svého psa, o tom se píše a čtenáře Blesku a Aha takové zprávy zajímají. Už jsme se z takových novin dozvěděli ledacos.

Horší je, když mýty a kliše podpoří svou autoritou lékaři a vysílá to televize ve zprávách...

Tak se můžete dozvědět o doporučení lékařů pít odstředěné mléko (divme se pak, že klesá jeho spotřeba, když toto mléko nemá žádnou chuť), o netučných jogurtech (bez chuti), o jedovatých aditivech označených éčky (ačkoli označení E je právě znakem zdravotní nezávadnosti), o doporučení nejíst tavené sýry, které údajně vyplavují z kostí vápník (ačkoli fosfor, na který se to svádí, je biogenní prvek a v tavených sýrech je jen v tak malém množství, že to v bilanci nehraje roli, takže tavené sýry jsou zdrojem vápníku), o řepkovém oleji v mléce, o několikanásobném převařování trvanlivého mléka a další hlouposti.

Je ovšem skutečností, že těmto mýtům a klišé věří populace víc než nám výrobcům a mlékařům a bohužel často lékaři, kterým veřejnost věří nejvíc, čerpají informace právě z uvedených pochybných zdrojů.

Tyto diskuze a zmatené informace všichni sledujeme a spravedlivě se rozhořčujeme nad šířením zpráv, které nám výrobcům a hlavně spotřebitelům škodí, a snažíme se s různým úspěchem je uvádět na pravou míru, ale upřímně řečeno, moc se nám to nedaří. Naštěstí spotřebitel má svůj rozum a zvyk má neobyčejnou setrvačnost, takže spotřeba mléka a mléčných potravin stoupá, u nás i ve světě.

Redaktor Petr Havel, agrární analytik, často říká, že my mlékaři neumíme komunikovat s veřejností, proto se i ty nejhloupejší mýty tak šíří (kolikrát se mě už ptali seriózní spolupracovníci na řepkový olej v mléce...). Něco na tom asi bude.

Dnes vás chci ale upozornit na jiné mýty a kliše, které jsou z jiné oblasti, a přece se nás úzce týkají.

To, co chci sdělit, neberte, vážení čtenáři, z mé strany kategoricky. Možná se mýlím a možná mě opravíte. Berte to jako námět k zamyšlení, zda tvrzení, jimiž nás krmí média, jsou opravdu taková, jak nám je předkládají.

České výrobky jsou lepší

Jedním z mýtů, který nám nejvíce škodí, a to ve všech aspektech, je označení našich zemí jako východní Evropa.

České království bylo po tisíc let součástí evropské kultury a teď, po 40 letech komunismu, patříme do východní Evropy a zdá se, že se s tím smiřujeme. Ministr financí se ani nebrání, když dostane ocenění jako nejlepší ministr financí východní Evropy. Kultura ani historie východní Evropy není o nic chudší než kultura jiných oblastí, ale České země do ní nepatří. Ruský ministr zahraničí Lavrov říká: Vždyť jsme si tak blízcí... Blízcí jsme si ve srovnání s kulturou čínskou, ale jinak jsme si velmi, velmi vzdálení. I proto máme problémy umístit naše výrobky na náročných trzích. Profesor Taleb, autor populární knihy „Černé labutě“, vzpomíná na doby, kdy jeho vlast, křesťanský Libanon, byla součástí středomořské civilizace. Pak média odsunula Libanon do Blízkého východu, investoři ho tam spolehlivě zařadili a dnes je součástí nestabilního chaosu. Měli bychom se označení východní Evropa bránit a vrátit se tam, kam jsme tisíc let patřili.

V minulých dnech klesl na mezinárodních finančních trzích maďarský forint. Hned s ním klesla i koruna a polský zlotý, ačkoli jde o relativně pevné měny, ale pro finanční trhy jsou východoevropské měny pod rozlišovací schopností...

Nechtějí nás pustit na světové trhy

Ano, proniknout na evropské trhy je těžké.

Na mnoha setkáních s kolegy, například na Žofínském fóru, ale i v tisku a v soukromých setkáních, se setkávám s názorem, že trhy západní Evropy jsou pro nás uzavřené.

Nesdílím tento názor, i když vím, jak je těžké na tyto náročné trhy proniknout.

Není to snadné pro nové výrobce a nové výrobky ani na našem trhu.

Když má obchodní řetězec stabilního partnera, který mu vyhovuje kvalitou a cenou i objemem pro jeho velký trh, nemá obvykle chuť ho bez vážného důvodu měnit, tím spíše za neznámého partnera z východu, který je známý z dob komunismu jen špatnou kvalitou. Navíc mnozí z nás nejsou schopni vyhovět ani objemem dodávek. Sám jsem taková jednání zažil a vím, o čem mluvím.

Nepíšu poprvé o klišé „mitteleuropäische qualitaet“, pejorativní označení špatné kvality, kterou si naše (a polské, maďarské a slovenské...) výrobky získaly u západoevropských klientů za dob komunismu a ani 20 let je nestačilo změnit.

Živě ovšem odmítám představu o tom, jak kdosi kdesi zakázal s námi obchodovat s cílem zničit u nás zemědělství a potravinářství: chybí mi motiv (tak malý trh...), osoba, která by takový pokyn vydala a komu (tajemné spiknutí...). Kari-kovaná neviditelná ruka trhu zajisté funguje ve snaze o zisk, a jestli máme zboží odpovídající kvality a ceny, schopné konkurence (marketingová podpora apod.), není důvod, proč by ho obchodník odmítal (to marketing musí změnit klíše o špatné kvalitě a to je těžké).

Označení Made in Germany je v celém světě značka kvality – nás se ovšem řada komentářů snaží přesvědčit u potravin o opaku: německé a polské potraviny jsou prezentovány jako nekvalitní (české a poctivé... sdělují leaflety).

Ano, naše potraviny jsou ve velké většině kvalitní a snesou bez problémů srovnání a konkurenci se západoevropskými. Naše profesní svazy a Potravinářská komora ČR to umí komunikovat a zákazník už si zvyká: chci české potraviny. Ale i my, stejně jako jiní, umíme vyrábět dobrou i špatnou kvalitu. Volání po zákazu dovozu (naštěstí marné) vede jen tam, kde jsme už byli – ke zhoršení konkurenceschopnosti našich výrobků, kterou bychom vyměnili za krátkodobý efekt, spojený jen se zvýšením cen.

(Já jsem si právě koupil kostku eidamu: je na ní označení Český výrobek: je to nezralý, lepivý, přesolený a různobarevný eidam, dříve by byl označený kategorií Cb – neopravitelný zmetek.)

Nestěžujme si: je to těžké, ale možné – proniknout na evropský trh. A všichni víme, že podmínkou je kvalita, cena a obchodní servis. A nedávat českou vlajku na zmetky.

Do České republiky se dováží horší zboží

Vždycky se najde někdo, kdo dělá něco, co se nemá.

Mnozí novináři píšou, že stejné zboží je v západních zemích jiné než ve východních. Pomineme-li excesy, můžeme podle zkušeností některých firem, které byly publikovány, konstatovat, že i chutě a zvyklosti konzumentů jsou na různých trzích různé. Jistě je spotřebitel v Maďarsku zvyklejší na ostřejší chutě než my nebo Němci. Také čokoládu mají některé země raději sladší než jiné. O tom by měl vyprávět marketing – když se sýry používají ke smažení, nesmí se roztékat. A francouzské camemberty se roztékají, jsou zralější. Atd.

To všechno ale neznamená, že výrobci dělí výrobky na lepší a horší podle toho, kde se prodávají. Výrobci se prostě podle požadavků obchodu přizpůsobují tomu, co je v dané oblasti nejvíc žádané. Výrobce má také zájem na tom, aby výrobní šarže byla co největší, a ne aby každých deset minut musel měnit recepturu.

Dnes o špatné zboží těžko zavádíte – je neprodejná. Není tedy objektivní důvod (a nejsou důkazy) o tom, že by tvrzení, že se do České republiky dováží horší zboží než do západních zemí, bylo opodstatněné.

Zjistila to slovenská asociace spotřebitelů (což, promiňte, není dostatečná autorita). Podobně zjistila v Německu zhoršenou jakost potravin podobná německá instituce. Pamatujete se ještě, jaká byla kvalita potravin za socialismu?

Falšování potravin – výsledky jsou alarmující (ČZPI): přidané složky v medu, zvodnění vína, nižší podíl rybiho masa v rybích konzervách... výjimečně, a žádné potraviny masové spotřeby...).

V minulých dnech provedla také Mendelova univerzita test náhodně nakoupených potravin, v zahraničí a v tuzemsku. Výsledky nejsou nijak rozdílné, rozdíly byly nalezeny u některého džemu a víno pančované vodou. To jsou ovšem excesy.

I my výrobci dáváme přednost velkým šaržím před stálými změnami receptur ve výrobě a těžko by si dnes v takové konkurenci někdo dovolil prodávat falšované výrobky. Ostatně složení potravin je povinné uvádět, jaké tedy horší výrobky? A chceme opravdu stejné složení jídla v celé Evropě, jak nám to navrhuji někteří evropští poslanci?

„Nejdynamičtější veličinou v českém zemědělství jsou dotace.“
(Václav Klaus)

Čeští zemědělci mají právo na stejné dotace

Čeští zemědělci mají horší podmínky, protože mají nižší dotace.

V roce 2003, těsně před vstupem do EU, proběhla řada diskuzí a vyšla řada článků v odborném tisku o podmínkách vstupu České republiky do EU.

Mám ty články a jasně si vzpomínám, že většina odborné zemědělské veřejnosti souhlasila s podmínkami vstupu. Ano, dotace pro české zemědělce byly nižší než pro francouzské nebo německé zemědělce, ale v porovnání nákladů, životní úrovně a vůbec vstupů do zemědělské výroby došlo tehdy k všeobecnému konsenzu, že podmínky pro naše zemědělce v konkurenčním porovnání jsou akceptovatelné. Dnes tvrdí zemědělské organizace, že je třeba vyrovnat dotace: od doby vstupu České republiky do EU vstoupily do EU také další země: Rumunsko a Bulharsko, a tedy mají, logicky, dotace ještě nižší, protože i vstupy mají nižší a zemědělci pracují v těchto zemích v jiném režimu: při stejných dotacích nás země jako Polsko, Rumunsko a Bulharsko převálcují, což to není jasné? Ledaže pak budeme žádat o vyšší dotace, abychom vyrovnali tu ne-spravedlnost...

Soběstačnost: Snaha vyhnout se obchodu s jinými národy (jinými lidmi) s cílem vyrobit si vše vlastními silami. Důsledkem je narušení dělby práce a chudoba. (Výkladový slovník)

Měl by se omezit dovoz potravin, jogurty si umíme vyrobit také

Dneska se ptá tisk, proč se k nám dováží řada potravin, které si umíme vyrobit sami, třeba jogurty.

Odpověď je zřejmá: protože je zákazníci kupují. Když se ptá agentura zákazníků před vchodem do hypermarketu, zda dávají přednost českým výrobkům a zda si rádi připlatí za kvalitu, většina odpoví, že dává přednost českým výrobkům a že si za kvalitu ráda připlatí...

Pak jde a koupí si Veselou krávu. Proč? Protože je to nějakým aspektem výhodné. Cenou, kvalitou, atraktivitou...

Nedělejme si tedy iluze a respektujme výběr zákazníka: až nebude kupovat dovozové jogurty, hypermarkety je nebudou prodávat.

A tak nechme na zákazníkově, ať si vybere sám: vzpomínáte ještě na výběr v dobách, kdy byly k dostání jen české jogurty a sýry?

Nenechme za nás řídit výběr potravin úředníky a daňové odborníky, kteří v Dánsku zdaňují tučné sýry. Nemáme snad vlastní rozum?

Ostatně se podívejte na Norsko, nejbohatší zemi v Evropě, jak dopadlo před Vánoci s máslem: bylo na přiděl, protože stát (zase se pletl do trhu) zdanil dovoz.

Je to jednoduché: zjistěte, co zákazník chce, a dejte mu to.

Přerozdělováním se zdroje nezvyšjí.

(Z tisku)

Potraviny se mají dotovat aneb připlatěte si z daní na drahé sýry

Dočetl jsem se v tisku, že jsme v současné době svědky bezprecedentní krize chovu mléčného skotu, jednoho z pilířů agrární soustavy.

Mlékárenský průmysl potřebuje mléko, aby byl schopen vyrábět mlékárenské výrobky, které jsou jednou ze základních potravin celé naší populace.

Koho by taková prohlášení o bezprecedentní krizi nevyděsila? Vždyť se opakují několikrát do roka už celých 18 nebo 20 let!

Když se podíváte bez emocí na vývoj výroby mléka, dojivosti, počtu dojnic, spotřeby mléka a ceny syrového mléka za posledních deset let, jedná se v delším časovém období, například posledních deseti let, o konstantní průběh. V tomto období bylo možno vždy předpovědět, jak dopadne průměr ve všech těchto základních ukazatelích. Ani minulá léta se všemi turbulencemi na trhu nebyla výjimkou, stálý průběh křivky průměrné ceny syrového mléka v delším časovém období nebyl a nebude výrazněji narušen, stejně jako v minulých letech. Na základě těchto čísel lze říci, že málokteré odvětví má tak stálý a očekávatelný průběh jako výroba mléka, jeho zpracování a spotřeba.

Vždy jsem byl na straně dodavatelů mléka, když zdůrazňovali, že jejich práce potřebuje delší časový horizont (to když v minulosti měnily státní orgány podmínky půjček a úvěrů z roku na rok).

Konečným smyslem práce nás všech, výrobců mléka a farem, mlékárenského průmyslu i obchodníků (kteří jsou integrální součástí celého systému a bez nichž bychom měli výrobky ve skladech, a ne u konzumentů), je spotřebitel. Jen on je také zdrojem všech finančních prostředků, které do systému plynou, ať už proto, že platí za zboží, nebo že platí daně, z nichž dostává zemědělství subvence (ročně skoro 50 miliard Kč). Jen konkurence má tu schopnost přinést zákazníkům-spotřebitelům nízké ceny, a ta se může rozvíjet jen v tržním prostředí, které dotace narušují (a jsou také z našich peněz). Proč by se výrobce snažil snižovat náklady, když mu je naše daně vyrovnají v dotacích?

Tak tedy, vážení spotřebitelé, čtenáři a zákazníci, i naši kolegové a spolupracovníci v zemědělství: Tržní prostředí

v evropském kontextu, jehož součástí jsme si přáli být, je tou nejlepší zárukou, že my, spotřebitelé-zákazníci, dostaneme výběr zboží za akceptovatelné ceny. Nikdo nechce prodávat tak drahé potraviny, aby mu klesl prodej a zisk. Myslíte, že zahraniční řetězce nakupují špatné a drahé zboží ze zahraničí (odkud asi, když je to ten dravý nadnárodní kapitál?), ač mají možnost koupit české a levné?

Jako závěr si dovolím citovat z kdysi aktuálního plakátu, určeného nám všem: Nechceme, aby škrty v zemědělském rozpočtu dopadly na vás, spotřebitele, v podobě zvýšení cen potravin!

Přeložme to do reálné řeči: Připlatěte si z daní na drahé potraviny!

Je krize

Parkoviště před obchodními středisky plná drahých aut, fronty u pokladen s plnými košíky, na oběd neseženete v restauraci bez rezervace místo, lyžařská střediska mají obsazeno: situace u nás před Vánoci ilustruje neklamně známky krize.

Krizi si představuji jinak, ale nechci bagatelizovat evropské dluhy...

Je to však krize důvěry: jak to, že Anglie a Japonsko se svými obřími dluhy mají nejlepší rating, zatímco Španělsko, které má jak na obyvatele, tak vzhledem k HDP mnohem nižší dluhy, má horší rating? Nevidím jiné řešení dluhů než inflaci a ostatně – uvidíme do budoucna...

Na mlékařských dnech v Příbramě na podzim jsem hovořil jako jediný z přítomných představitelů mlékařů a kraje o budoucnosti mlékařství optimisticky, za což jsem byl kritizován. Myslím tím trajektorii současného vývoje mlékařství, které snese srovnání s evropským (podívejte se na regály hypermarketů...) (a porovnejte to se situací v roce 1989, kdy bylo přes 80 % zařízení mlékařem odepsáno).

Budme trochu sebevědomí: přeče se nebudeme bát, že nás polští a němečtí sýraři převálčují.

Nedejme na komentáře novinářů, kteří kritizují předsedu vlády, že nepodepsal evropskou smlouvu slovy: my, taková bezvýznamná země...

Ať se tak vidí novináři, chtějí-li, ale pro české mlékařství to neplatí – jsme schopni a chceme hrát roli v německé sféře evropského mlékařství a vidět naše sýry na pultech evropských obchodů. Není žádný důvod, proč by to tak nemělo být. ■